

ZAJEDNO SA DECOM

**ZA VEĆE UVAŽAVANJE MIŠLJENJA DECE
I ČVRŠĆU SARADNJU SA
ORGANIZACIJAMA CIVILNOG DRUŠTVA**

Program Kontakt organizacije civilnog društva za implementaciju Strategije za smanjenje siromaštva finansiran je sredstvima Odeljenja za međunarodni razvoj Ujedinjenog Kraljevstva namenjenih Vladi Republike Srbije da nadzire i koordinira implementaciju Strategije za smanjenje siromaštva.

Za sadržaj ove publikacije jedino je odgovorno Društvo za zaštitu i unapređenje mentalnog zdravlja dece i omladine iz Niša, (KOCD za decu). Izneti stavovi ne mogu se smatrati zvaničnim stavovima Tima potpredsednika Vlade za implementaciju SSS.

Zajedno sa decom

**za veće uvažavanje mišljenja dece i čvršću saradnju sa
organizacijama civilnog društva**

<http://www.prsp.sr.gov.rs/aktuelno/kocd.jsp>

Društvo za zaštitu i unapređenje mentalnog zdravlja dece i omladine
Tim potpredsednika Vlade za implementaciju Strategije za smanjenje siromaštva
Program „Kontakt organizacije civilnog društva“

Sadržaj

<i>Saradnja državnih institucija sa organizacijama civilnog društva</i>	<i>7</i>
<i>Uvažavanje mišljenja deteta</i>	<i>12</i>
<i>Rezultati ankete „Šta kažu deca“</i>	<i>14</i>
<i>Kvalitativno istraživanje, razgovori u fokus-grupama</i>	<i>17</i>
<i>Preporuke</i>	<i>23</i>
<i>Annex</i>	
▪ <i>Direktorijum Klastera za decu</i>	<i>28</i>

Saradnja državnih institucija sa organizacijama civilnog društva

Tim potpredsednika Vlade za implementaciju Strategije za smanjenje siromaštva pokrenuo je program Kontakt organizacije civilnog društva (KOCD) sa osnovnim ciljem da se stvore uslovi i mehanizam koji će unaprediti saradnju organizacija civilnog društva (OCD) i državnih institucija i uključiti OCD u praćenje i sprovođenje Strategije za smanjenje siromaštva.

Strategija za smanjenje siromaštva prepoznala je nekoliko društvenih grupa (deca, mlade, žene, Rome, izbegla i raseljena lica, stare) koje su u nepovoljnijem položaju u odnosu na opštu populaciju. Ove grupe su u većem riziku od siromaštva te veoma često gurnute na ivicu društva što im onemogućava da se ravnopravno i punopravno uključe u ekonomski, društveni i kulturni život zajednice.

Socijalna kohezija se teško može postići ukoliko se ne pruži prilika društvenim grupama sa margina da učestvuju u oblikovanju odluka koje će uticati na njihov život. Bez učešća ljudi kojima je potrebna pomoć i podrška da se ravnopravno uključe u život zajednice, teško je doneti prave odluke koje će efikasno ciljati i zadovoljiti njihove potrebe. Potrebno je stalno pratiti efekte mera koje se donose u njihovom interesu i imati uvid u to kako javne politike utiču na život građana, posebno ljudi koji su u nepovoljnijem društvenom i ekonomskom položaju u zajednici. Upravo na tom polju je prednost organizacija civilnog društva koje su u stalnom i neposrednom kontaktu sa najranjivijim društvenim grupama. OCD prepoznaju potrebe ljudi i načine za njihovo ostvarivanje uz aktivno učešće marginalizovanih. Projekti i programi organizacija civilnog društva su orijentisani na potrebe pojedinca u zajednici i na rezultate koji su merljivi i realni i zasnivaju se na uključivanju ljudi kojima je podrška potrebna. Zato su OCD prepoznate kao jedan od kanala za uključivanje defavorizovanih grupa u proces definisanja mera i politika koje za cilj imaju smanjenje njihove društvene isključenosti.

Iz te perspektive, **program Kontakt organizacija civilnog društva (KOCD) doprineo je uspostavljanju mehanizma, saradnje i praćenju efekata mera i aktivnosti državnih institucija u interesu društvenih grupa koje su marginalizovane.** S jedne strane, program KOCD doprineo je okupljanju organizacija civilnog društva oko zajedničke ciljane grupe – dece, mladih, starih... i olakšao formulisanje osnova za zajedničke platforme kako bi se lakše nastupalo prema državnim institucijama. S druge strane, KOCD je doprineo da se u

nekim segmentima državnih institucija promeni odnos prema organizacijama civilnog društva, da se u njima vide partneri, da se prihvate i uvažavaju njihove primedbe i preporuke, te da budu uključeni u procese koje organizacije civilnog društva smatraju važnim i od interesa za ciljne grupe sa kojima rade i u čijem interesu rade.

S tim u vezi, proces uključivanja i podsticanja građanske participacije kroz program KOCD u saglasnosti je i sa **preporukama i zaključnim razmatranjima Komiteta za prava deteta Ujedinjenih nacija**. Tako je u februaru 2008. u Ženevi koalicija organizacija civilnog društva prezentovala Alternativni izveštaj o primeni Konvencije o pravima deteta u Srbiji pred članovima Komiteta. U maju 2008. Komitet za prava deteta razmatrao je Inicijalni izveštaj Republike Srbije o primeni Konvencije o pravima deteta u Srbiji. Nakon toga je Komitet uputio određene preporuke Republici Srbiji. Među njima je i ocena da saradnja između državnih institucija i organizacija civilnog društva postoji, uključujući i saradnju predstavnika državnih institucija i OCD koja se odvija kroz Savet za prava deteta. Komitet, međutim, izražava zabrinutost zbog činjenice da ne postoji sistematsko podsticanje saradnje sa organizacijama civilnog društva.

Komitet podvlači važnost uloge koju građansko društvo ima u sprovođenju uredbi Konvencije i podstiče čvršću saradnju sa organizacijama civilnog društva. Komitet daje preporuku da Država ugovornica preduzme potrebne korake u cilju promovisanja atmosfere saradnje između Države i organizacija civilnog društva koja rade sa decom ili za decu, u svim nivoima sprovođenja Konvencije.

Saradnju sa organizacijama civilnog društva predviđa i Nacionalni plan akcije za decu. Kako bi se jačali kapaciteti za rešavanje problema dece, NPA predviđa jačanje kapaciteta postojećih i formiranje novih organizacija civilnog društva za zaštitu prava deteta. Kao osnovna aktivnost za ispunjenje tog cilja predviđeno je davanje inicijative za jačanje kapaciteta postojećih i stvaranje novih nevladinih organizacija za zaštitu prava deteta na republičkom i lokalnom nivou, stvaranje njihove asocijacije i razvijanje saradnje između vladinog i nevladinog sektora u cilju unapređivanja prava deteta. Zahvaljujući programu KOCD, na nacionalnom nivou je uspostavljena svojevrsna asocijacija organizacija koje rade na smanjenju siromaštva i zaštiti prava deteta.

Saradnja između nevladinog i vladinog sektora može se i dalje unapređivati. Poslednji primer za to je potpisivanje sporazuma o saradnji između Ministarstva za ljudska i manjinska prava i preko sto

pedeset nevladinih organizacija koje se bave ljudskim pravima u februaru 2009. U ovom slučaju Ministarstvo za ljudska i manjinska prava uputilo je poziv organizacijama civilnog društva na saradnju i predložilo potpisivanje sporazuma.

Gotovo paralelno sa ovim odvijala se slična inicijativa prema Ministarstvu prosvete, ali ovog puta inicijativu su pokrenule i podržale organizacije iz klastera za decu. Na inicijativu Društva za zaštitu i unapređenje mentalnog zdravlja dece i omladine kao KOCD za decu upućeno je pismo i predlog Ministarstvu prosvete da se sa organizacijama civilnog sektora potpiše sporazum o saradnji. Predlog Memoranduma sadrži obaveze o razmeni informacija o aktivnostima, predlozima zakona i strategija, izveštaja o sprovođenju međunarodnih obaveza. Takođe, predviđa podršku Ministarstva prosvete organizacijama civilnog društva, kao i preporuke organizacija civilnog društva Ministarstvu prosvete.

Saradnja sa građanskim društvom je posebno potrebna na lokalnom nivou, gde većina organizacija civilnog društva sprovodi najveći broj svojih aktivnosti. Njihov značaj je utoliko veći u manjim i siromašnim opštinama jer predstavljaju dodatni izvor resursa, znanja i kompetencija potreban lokalnim samouprava i javnim ustanovama kako bi izašli u susret brojnim izazovima koje nosi tranzicioni period kroz koji prolazi naše društvo.

Jedan od glavnih prioriteta našeg društva svakako bi trebalo da predstavlja briga o deci, a posebno briga o deci koja odrastaju, ne svojom krivicom, u okruženju koje je siromašno i nepodsticajno, što im umanjuje šanse da se ravnopravno uključe u društveni, ekonomski i kulturni život svoje zajednice i da se u potpunosti ostvare. Jedan od mehanizama koji može da posluži da se unapredi briga o deci na lokalnom nivou je Lokalni plan akcije za decu (LPA). LPA treba da obezbedi sprovođenje Nacionalnog plana akcije za decu uz analizu stanja i uvažavanje potreba lokalne zajednice, a naročito siromašne dece, i omogućiti definisanje mera i akcija za stvaranje pogodnog okruženja za svu decu u skladu sa principima Konvencije o pravima deteta, uključujući mere u oblasti smanjenja siromaštva, u oblasti zdravlja, obrazovanja, zaštite dece ometene u razvoju, dece bez roditeljskog staranja, dece izložene zlostavljanju, iskorišćavanju, zanemarivanju i nasilju.

Lokalni plan akcije za decu može da doprinese punom uključenju organizacija civilnog društva i dece same u proces njegovog sprovođenja. LPA za decu, dakle, predstavlja polje na kome se može uspostaviti čvrsta saradnja lokalne samouprave i organizacija

civilnog društva koje rade u lokalnoj zajednici sa decom, kako bi se obezbedio međuresorski i integrativni pristup, a bez kojeg je gotovo nemoguće uspešno planirati mere za unapređenje života dece i pune iskorišćenosti lokalnih potencijala i resursa. Strateškim planiranjem može se očekivati i racionalnije budžetiranje i lakše određivanje prioriteta u lokalnoj zajednici. Uključivanjem svih zainteresovanih strana povećavaju se izgledi da se konsenzusom postigne dogovor o unapređenju brige o deci na lokalnom nivou, koristeći sve resurse pa i resurse organizacija civilnog društva – znanje, informacije koje poseduju, iskustvo u projektnom planiranju i implementaciji projekata, poznavanje dece, njihovih problema, saradnja sa roditeljima koju su uspostavili.

Izrada i usvajanje Lokalnog plana akcije za decu znači trajno opredeljenje lokalne samouprave da se sistematski i kvalitetno bavi poboljšanjem položaja dece, a uključivanje svih zainteresovanih strana u proces izrade (same dece, institucija koje se bave decom, istaknutih profesionalaca, udruženja građana, javnosti) osiguraće trajnu primenu ovog dokumenta bez obzira na promene vlasti i stranačku pripadnost.

Lokalni planovi akcije za decu veoma su značajni imajući u vidu da to može biti efikasan instrument koji omogućuje implementaciju Strategije za smanjenje siromaštva (SSS) na nivou lokalne samouprave i može osigurati integrisanje smanjenja siromaštva dece kao cilj u redovne aktivnosti jedinica lokalne samouprave. Proces decentralizacije i prenosa većih ovlašćenja na lokalnu samoupravu treba da bude praćeno njihovom većom brigom i programima namenjenim deci.

Integrisanje mera smanjenja siromaštva i smanjenja društvene isključenosti na lokalnom nivou koje su preko LPA integrisane i usmerene na poboljšanje položaja dece veoma je važno za opštine centralne Srbije, (naročite za lokalne samouprave iz jugoistočne Srbije i ruralno područje) u kojima je procenat siromašnih dvostruko veći nego u Beogradu i Vojvodini i gradskim sredinama. Siromaštvo ugrožava osnovna prava deteta – pravo na život, opstanak i razvoj, pravo na obrazovanje, pravo na učešće i odlučivanje, pravo na igru kao i pojavu dečijeg rada i diskriminacije. Siromaštvo prati i društvena isključenost dece. Pojmovi siromaštva i socijalne isključenosti ne podrazumevaju samo trenutnu oskudicu i nepoštovanje ljudskih prava, već umanjuju šanse za normalan razvoj dece i utiču na njihovu celokupnu budućnost.

Zato nam je veoma važno, i smatramo to velikim uspehom, što su grad Niš i opštine Kuršumljija, Ražanj, Svrljig i Aleksinac, nakon naših aktivnosti na zagovaranju za LPA za decu odlučile ili nameravaju da pristupe izradi ovog strateškog dokumenta.

Sledeći korak bio je uspostavljanje saradnje sa Stalnom konferencijom gradova i opština i lobiranje da se preko Odbora za društvene delatnosti SKGO uputi poziv svim opštinama u Srbiji da pristupe izradi lokalnih planova akcije za decu. U pozivu je naglašeno da verujemo da ulaganje u decu predstavlja najsigurniju investiciju u razvoj, jer deca predstavljaju jedan od najznačajnijih resursa koje imaju naše opštine i gradovi. Nema ravnomernog regionalnog razvoja bez onih koji će taj razvoj nositi – bez naše dece. Nema lokalnog razvoja bez dovoljno podsticajnog okruženja koje će obezbediti da naša deca razviju svoje potencijale kako bi mogli da ravnopravno i u punoj meri doprinesu razvoju lokalne zajednice.

Značaj planiranja na lokalnom nivou, koje bi trebalo da bude usaglašeno sa nacionalnom politikom i nacionalnom strategijom, naročito je vidljivo u slučaju dece sa smetnjama u razvoju. Na njihovom primeru se, možda najbolje, vidi povezanost i uzajamna zavisnost planiranja i implementacije na nacionalnom i lokalnom nivou. Ukoliko ne postoji podrška u implementaciji na nivou lokalne samouprave, nailazi se na velike teškoće u realizaciji nacionalne strategije, ma kako ona bila dobro osmišljena i u najboljem interesu dece. Na nacionalnom nivou i kroz proces reforme socijalne politike, u fokusu je proces deinstitutionalizacije dece i preveniranje njihovog smeštaja u institucije. To mora da bude praćeno snažnom podrškom lokalne zajednice koja će odgovarajućim servisima pružiti podršku porodici i deci da njihova deca ostanu u porodici i u lokalnoj zajednici. Kako veoma često izostaje podrška lokalne samouprave, to se ostaje bez pravog rešenja kad je u pitanju stvaranje uslova da sva deca žive i ostanu u okruženju svoje zajednice i porodice. Često se u slučaju dece sa smetnjama u razvoju izostavlja veoma važna komponenta – obrazovanje, koje je neizostavni deo socijalne inkluzije. Nažalost, redovno obrazovanje ostaje nedostupno ovoj deci dok se još u najranijem periodu odvajaju od svojih vršnjaka razvrstavanjem u kategorije i specijalne škole. Primeri nekih opština, kao što je Pančevo, međutim, pokazuju da se u saradnji sa organizacijom civilnog sektora, može postići da gotovo sva deca sa smetnjama u razvoju budu uključena u redovni sistem obrazovanja i da se u praksi pokaže da je inkluzija kao društveni model prihvatanja različitosti i ravnopravnog života sa različitim moguć, realan i ostvarljiv.

Uvažavanje mišljenja deteta

U okviru programa Kontakt organizacije civilnog društva (KOCD) Tima potpredsednika Vlade za implementaciju Strategije za smanjenje siromaštva, Društvo za zaštitu i unapređenje mentalnog zdravlja dece i omladine pokrenulo je anketiranje dece od 14 do 17 godina u 9 gradova u Srbiji – Nišu, Beogradu, Užicu, Požegi, Kraljevu, Novom Pazaru, Aleksincu, Knjaževcu i Zaječaru. Anketirano je oko 700 dece. Cilj anketiranja bio je da se utvrdi koliko su deca upoznata sa onim što odrasli planiraju za njih, šta deca vide kao svoje najveće probleme i kako vide načine za njihovo rešavanje.

Glavni motiv anketiranja bio je da pitamo decu šta misle, kako vide svet u kome žive, šta treba promeniti da bi stvari krenule drugačijim, boljim tokom. Ako očekujemo da naša deca aktivno doprinose zajednici u kojoj žive, moramo im pružiti podršku da izrastu u takve građane – da imaju priliku da praktično primenjuju principe demokratije.

To znači da im stalno treba pružati priliku da govore o problemima koje smatraju važnim za sebe i svoje vršnjake. Istinsko unapređivanje obrazovanja, koje treba da obezbedi društveni razvoj, smanji siromaštvo, poveća šanse za bolji posao, nemoguće je ako ne postoji veza sa decom i sa roditeljima, ako ih ne uključimo na sistemski način u vrednovanje kvaliteta obrazovanja, ako ih ne pitamo šta misle o sistemu u kome se obrazuju.

Pošto je obrazovanje ključno za razvoj čitavog društva i predstavlja mehanizam preko kojeg društvo utiče na decu, prenosi znanja, stavove i vrednosti, pitali smo decu šta vide kao posebno važne probleme u školi i kako vide ulogu učeničkog parlamenta koji bi trebalo da predstavlja kanal da se njihovo mišljenje u školi čuje.

Pokazalo se da deca malo znaju o tome šta odrasli planiraju za njih i da imaju utisak da se niko ne bavi problemima koje oni prepoznaju kao važne za sebe i svoje vršnjake. Pokazuje se da deca ne vide svoje roditelje kao nekog ko može da reši probleme u njihovoj zajednici. Smatraju da su za rešavanje problema zadužene institucije o kojima, najčešće, imaju nejasnu predstavu i nedovoljno informacija. Odrasli ih uglavnom ne pitaju šta vide kao problem u svojoj okolini, a deca retko vide način da nešto promene. Sa takvim trendom imaćemo nove generacije od kojih možemo da očekujemo porast političke apatije i nepoverenje u demokratske institucije.

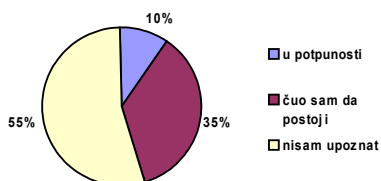
Deca kažu da su u školi najproblematičniji odnosi između učenika, nasilje, odnosi sa nastavnicima i način ocenjivanja (nedostatak jasnih kriterijuma za ocenjivanje). Jedna od poruka bi bila da se ne mogu određivati pravci i strategija obrazovanja ako se ne uključe deca i njihovi roditelji.

Jedna od ključnih preporuka Komiteta za prava deteta Ujedinjenih nacija upravo se odnosi na participaciju dece i uvažavanje mišljenja deteta. Komitet pozdravlja napore koje je Država ugovornica uložila kako bi unapredila uvažavanje mišljenja deteta, između ostalog i usvajanjem novog Porodičnog zakona. Komitet, međutim, izražava zabrinutost zbog činjenice da se ovaj princip ne primenjuje u dovoljnoj meri u porodicama, školama i drugim institucijama, kao i da se često prenebregava u administrativnim i sudskim postupcima i prilikom pripreme i sprovođenja zakona, politika i programa.

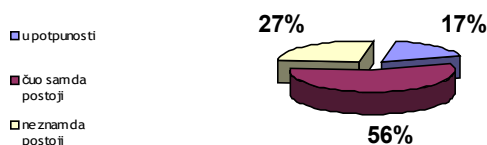
Komitet daje preporuku da Država ugovornica uloži dodatne napore u cilju obezbeđenja primene principa uvažavanje mišljenja deteta. Sa tim u vezi, posebno treba naglasiti pravo deteta da bude saslušano u okviru njegove porodice, škole, drugih institucija i organa i u društvu uopšte, a to se posebno odnosi na decu koja pripadaju ugroženim i manjinskim grupama. Ovo pravo bi takođe moralo da se uvrsti u zakone, politike i programe koji se odnose na decu.

Rezultati ankete „Šta kažu deca“

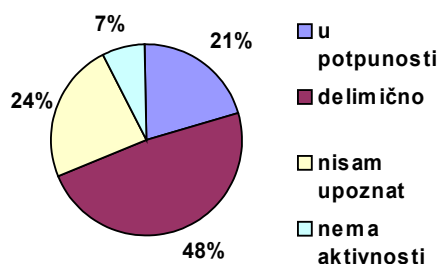
Pedeset pet procenata dece ne zna da postoji Nacionalni plan akcije za decu koji je usvojila Vlada Republike Srbije za period do 2015. godine.

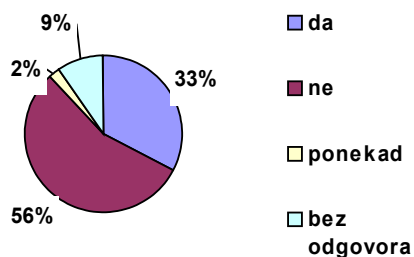
Pedeset šest procenata dece zna da postoji Savet za prava deteta Vlade Republike Srbije

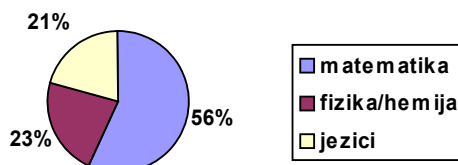
Sedam procenata dece kaže da školski parlament nema nikakve aktivnosti, a 24 % dece ne zna da školski parlament ima aktivnosti. Četrdeset osam procenata dece je samo delimično upoznato sa aktivnostima ovog oblika organizovanja dece.

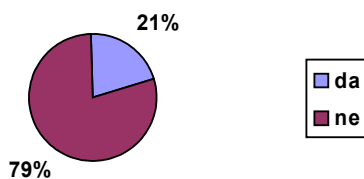
Trideset tri procenta dece uzima privatne časove, a 2 % ponekad.

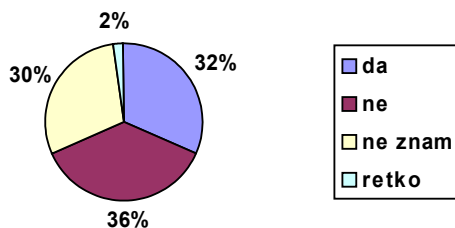
Više od polovine privatnih časova su iz matematike, a 21 % iz stranih jezika.

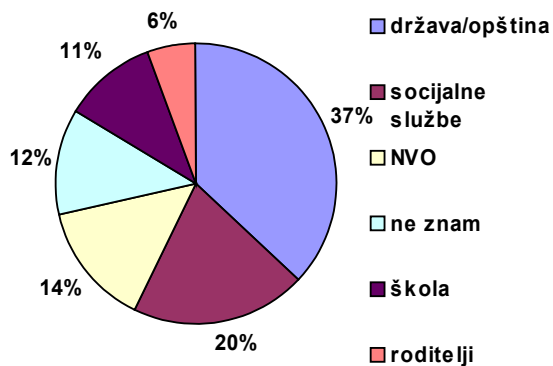
Četiri petine dece nikada nije imalo prilike da iznese stav o svojim potrebama.

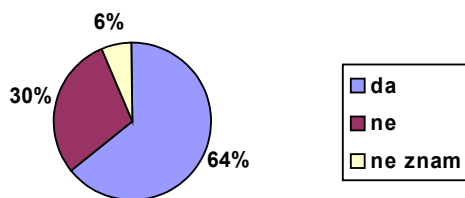
Trideset šest procenata dece smatra da se niko ne bavi problemima dece u mestu u kome žive, a 30 % dece ne zna ko se tim problemima bavi.

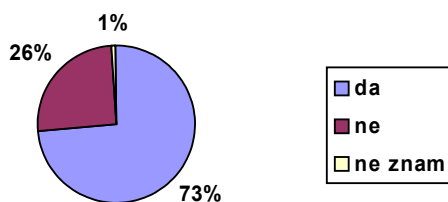
Samo 6 % dece smatra da roditelji treba da se bave problemima dece, a 37 % misli da tim problemima treba da bavi država, odnosno opština.

Šezdeset četiri procenta dece smatra da oni sami mogu da promene nešto u svom okruženju.

Sedamdeset tri procenta dece želi da se uključi u aktivnosti za promene u svom okruženju.

Kvalitativno istraživanje, razgovori u fokus-grupama

Učesnici su učenici i učenice srednjih škola, aktivni u nevladinim organizacijama u mestima iz kojih dolaze, tako da se ne mogu smatrati reprezentativnim za širu populaciju.

Procedura - tehnika

Diskusija je vođena u 2 fokus grupe sa po 10 učesnika/ca, od I do IV razreda srednjih škola iz sledećih gradova: Niš, Beograd, Užice, Požega, Kraljevo, Novi Pazar, Aleksinac, Knjaževac i Zaječar.

Ciljevi istraživanja

- utvrditi stavove i iskustva dece srednjoškolskog uzrasta u vezi sa problemom obrazovanja.
- utvrditi stavove i iskustva dece srednjoškolskog uzrasta u vezi sa položajem marginalizovanih grupa dece u obrazovanju i, šire, u društvu.

Specifikacija ciljeva:

1. problemi u obrazovanju,
2. odnos nastavnik – učenik,
3. problemi ocenjivanja,
4. potreba za uzimanjem privatnih časova,
5. nasilje u školi,
6. efikasnost rada školskog parlamenta,
7. diskriminacija u školama,
8. siromaštvo i društvena isključenost,
9. odgovornost i uključenost mladih u rešavanje problema,
10. moguća rešenja

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

1. PROBLEMI U OBRAZOVANJU

Učesnici/ce su naveli sledeće probleme koje imaju u školi:

1) nastavnici:

- nestručni (ne poznaje temeljno svoj nastavni predmet, ne ume da prenese znanje)

„Mi hoćemo da joj uzmemo ta rešenja iz kojih čita i da vidimo da l' stvarno zna matematiku.”

„Loši predavači.”

„Ne umeju da prenesu znanje.”

„Neki profesori nisu dobri pedagozi.”

- potkupljivi

„Kod nje se zna da je 300 evra dvojka, da voli zlato...”

- netolerantni (ne uzimaju u obzir probleme kroz koje učenik prolazi, ne postupa se u interesu učenika),
- nezainteresovani, neprofesionalni (bave se ličnim problemima i dogodovštinama)

„Počnu da predaju a onda ih nešto asocira na to šta se njima dogodilo i tako nam ode ceo čas.”

„Mi umesto da učimo nešto, ona nam priča kako je njena baba Gvozdenija ne znam tamo šta radila ili tako neke priče, a nikad nema vremena za ocenjivanje, nema vremena za propitivanje.”

„Priča nam kako je vozio kola po snegu, koji telefon je dobar, umesto nešto što nam treba posle za ocenu”

- pristrasni

„Nismo svi ravnopravni.”

„Tačno se zna ko im se najviše sviđa, ko im se najmanje sviđa.”

- 2) stanje školskog prostora i opreme (nedostatak učionica, neadekvatne sale za fizičko...);
- 3) nasilje među učenicima, kao i od strane nastavnika (verbalno, i fizičko), gde u većini škola nastavnici ni na koji način nisu penalizovani;
- 4) ocenjivanje.

2. ODNOS NASTAVNIK – UČENIK

„Ima nastavnika koji su dobri ali i nastavnika koji vređaju.”

3. OCENJIVANJE

- netransparentnost ocenjivanja

„Mi nikad ne znamo šta imamo kod nje.”

- subjektivnost

„Sve zavisi da li si mu simpatičan.”

- nepostojanje univerzalnog kriterijuma.

„Kod nas se iz matematike jedino zna koji je kriterijum, pa je pet zadataka petica, četiri četvorka i tako redom, ali iz ostalih predmeta nikakvih kriterijuma nema.”

„Svaki profesor ima neki svoj kriterijum.”

„Kod nekog se tačno zna, a kod nekog nikad ne znaš šta si dobio.”

- korumpiranost

„Kod nje se zna da je 300 evra dvojka, da voli zlato...”

4. POTREBA ZA UZIMANJEM PRIVATNIH ČASOVA

Učesnici/ce fokus grupe su naveli da uzimaju privatne časove iz određenih predmeta (matematika, fizika, hemija), a kao razloge nisu navodili težinu gradiva, već prezentovanje gradiva na školskim časovima koje nije adekvatno, njima prihvatljivo i interesantno, kao i činjenicu da im je rad u malim grupama dosta stimulativniji.

„Dok nisam počela da uzimam časove iz fizike ništa nisam znala, nisam znala šta znači 'v'. Tek kad sam otišla na privatne časove i kad je profesor seo sa mnom da radi, tek tada mi je bilo jasno. On nije samo prelazio preko gradiva, nego je davao primere, stalno gledao da li razumem, a naš profesor samo je išao dalje i dalje, svaki put nova lekcija.”

„Meni su više odgovarali privatni časovi, jer nas malo ima, ovako u odeljenju ništa ne stignem da kažem i uradim.”

„Profesori se više trude kad ideš kod njih privatno na časove, onda hoće da ti objasne.”

5. NASILJE U ŠKOLI

Učesnici/ce su navodili dosta primera verbalnog nasilja, a u manjoj, ali i dalje alarmantnoj meri, i fizičko nasilje.

„Neki stalno tako vređaju. Kažu 'gusko jedna', 'ćurko jedna'.“

„Kod mene je primer da profesorka hemije, koja je inače jako strog profesor, da, na primer, izvede pred tablu učenicu koju izvodi svaki drugi čas i da joj kaže: „Devojko, da li ti imaš roditelje?“ Ona kaže da ima. „A da li ti imaš ogledalo? Pogledaj se na šta ličiš!“ Ili „Koliko jedeš hrane?“, ili „Da li su teški ti elektroni? Sigurno nisu teži od tebe!“. Baš onako zna da vređa oko izgleda, iako je devojka pametna i sve.“

„Tako uhvati u prepisivanju... to je praktično fizičko nasilje... uhvatio samo dečka iz klupe i vuče ga maltene po celoj učionici i na kraju ga gurne, dečko padne ispred vrata učionice. To smo imali 1000 puta. Ali iako se to znalo i zna se koji je to nastavnik, povodom toga se ništa ne radi.“

6. EFIKASNOST RADA ŠKOLSKOG PARLAMENTA

O radu školskih parlamenata se najviše saznaje kroz primer sprovedene evaluacije rada nastavnika od strane učenika koje *“nisu imale skoro nikakvog odjeka”*. Evaluacije su bile javno istaknute, tako da je svaki nastavnik mogao dobiti uvid u svoj rad, ali je sam uticaj evaluacije bio individualan. Pojedini nastavnici su zatražili od učenika pojašnjenje i upitali šta je to što im smeta. Ipak, veoma mali broj nastavnika, čak i onih koje je zanimalo pojašnjenje, zapravo nešto promenio u svom radu. Učenici su prvobitno videli nadu da mogu nešto da izmene ali *„uskoro smo izgubili volju videvši da to ničemu nije koristilo”*. Nametnuo se zaključak da dokle god nastavnici ne budu penalizovani za svoj nekorektan rad, ništa se neće promeniti u njihovom pristupu. Delotvornost parlamenta u ostalim oblastima zavisila je od škole do škole.

7. DISKRIMINACIJA U ŠKOLAMA

Učesnici/ce su identifikovali ugrožene grupe u školi i široj zajednici, ali nisu bili složni u pogledu načina poboljšanja njihovog položaja. Primetne su predrasude koje postoje prema ovim grupama i kod pojedinih učesnika/ca fokus grupe i, kroz njihove priče, kod njihovih školskih drugova. Nije bilo primera dece sa smetnjama u razvoju u njihovim školama, što indirektno govori o njihovoj društvenoj isključenosti.

(M – moderator, U – učesnik)

U: *„Mislim da zapravo Romi odmah na početku stvaraju tu neku odbojnost prema drugima i da ne žele da se upoznaju. I da sebe smatraju... da sebe omalovažavaju odmah na početku i misle da nisu toliko sposobni kao ostali i da im niko neće pomoći.“*

M: *„Misliš da to ide u oba smera? I da ljudi imaju predrasuda prema njima, ali da to utiče i na njihovo ponašanje prema ostalima?“*

U: *„Da, a oni ništa i ne pokušavaju da taj položaj promene.“*

U: *„Mi smo imali problem. U odeljenje je došao drug romske nacionalnosti. Kako je on došao, ceo red koji je sedeo tu prebacio se dva reda dalje, i sedeli su po troje u klupi i niko nije hteo da sedne tamo dok nismo imali razgovor sa razrednim starešinom.“*

M: *„Taj slučaj se desio u tvojoj osnovnoj ili srednjoj školi?“*

U: *„U srednjoj. On je stvarno i okupan i sređen. Stvarno, jedino što se razlikuje je boja kože. Po ponašanju i po svemu je kao mi. Ali, eto, oni imaju neke predrasude. Imali smo razgovore tako da pokušavamo to da rešimo.“*

8. SIROMAŠTVO I DRUŠTVENA ISKLJUČENOST

„Kod nas u školi nema problema sa tim. Imamo jednog učenika koji stalno dolazi u istoj trenerci i stvarno nema para, ali mi se svi družimo sa njim, to nema nikakve veze.“

„Oni ne samo da nemaju para za užinu i stvari, nego tako i kad idemo na žurku i izađemo napolje. I ljudi se odmah manje družu sa njima.“

„On bude uvek isključen. Svi jedu, on gleda... Ima nas koji hoće da podele, i podele sa njim, ali ima nekih koji ne...“

9. ODGOVORNOST I UKLJUČENOST MLADIH U REŠAVANJE PROBLEMA

Na pitanje “Da li se neko bavi problemima dece i u kojoj meri?” dobijeni su sledeći odgovori:

- školski pedagozi i psiholozi (ali nisu u svakoj školi podjednako spremni da se angažuju),
- pojedine razredne starešine,
- školski parlament – koji je pokazao dobre rezultate u nekim školama (npr. evaluacija nastavnika od strane učenika koja je uticala na to da bar jedan broj nastavnika promeni pristup), dok se u drugim školama ne podstiče rad parlamenta,
- roditelji – ali čak i zainteresovani roditelji ne mogu puno da učine,
- sami mladi – primer jednog učesnika koji se pozvao na zakon o školovanju, poneo sa sobom pravni dokument i pretio tužbom, što je promenilo odnos prema njemu na bolje.

10. MOGUĆA REŠENJA

Učesnici su formulisali predloge konkretnih mera koje bi mogle pomoći u rešavanju problema u vezi sa obrazovanjem:

- uvođenje metoda nastave u kojima je naglašena participacija i aktivnost dece,
- veća povezanost teorije i prakse u nastavi,
- individualizacija nastavnog rada,
- bolja kontrola kvaliteta rada nastavnika,
- sprovođenje sankcionih mera za nastavnike koji ne ispunjavaju kriterijume i koji ne prolaze evaluaciju učenika,
- sprovođenje vršnjačke edukacije i akcija kojima se podiže svest i promoviše učestvovanje mladih u procesu donošenja odluka.

Preporuke Ministarstvu prosvete

Unaprediti saradnju sa organizacijama civilnog sektora

Obrazloženje

Organizacije civilnog sektora okupljene u klasteru za decu svojim aktivnostima obuhvataju preko 40000 dece. Ove OCD poseduju iskustvo, stručnost, kompetenciju, poznavanje korisnika, situacije u lokalnoj sredini, te mogu biti, značajniji nego do sada, partner školama, školskim upravama i Ministarstvu prosvete u sprovođenju i unapređivanju programa u vezi sa obrazovanjem dece, naročito u pružanju podrške deci koja pripadaju marginalizovanim grupama.

OCD su već dugi niz godina aktivne u izradi obrazovnih politika i strateških dokumenata na lokalnom i nacionalnom nivou; razvile su saradnju sa velikim brojem obrazovnih institucija sa kojima rade na unapređivanju dostupnosti i kvaliteta obrazovanja, odnosno na razvijanju inkluzivnog kvalitetnog obrazovanja; unapređuju profesionalne kompetencije nastavnog kadra putem raznovrsnih obuka; povezuju na lokalnu institucije različitih resora kako bi zajednički delovale na unapređivanju obrazovanja i opšteg položaja dece (obrazovni, zdravstveni, socijalne zaštite, kulture...).

OCD su razvile značajne ljudske i programske resurse; kreirale različite inkluzivne obrazovne modele i forme saradnje čija bi šira primena značajno doprinela podizanju kvaliteta nastavnog procesa i obrazovnih ishoda učenika.

OCD su u stalnom i neposrednom kontaktu sa najranjivijim društvenim grupama, što im omogućava da vrlo dobro prepoznaju potrebe dece i načine za njihovo ostvarivanje uz aktivno učešće dece same. Projekti i programi organizacija civilnog društva su orijentisani na potrebe pojedinca u zajednici i na rezultate koji su merljivi i realni i zasnivaju se na uključivanju dece kojoj je podrška potrebna.

U Nacionalnom planu akcije, strateškom dokumentu kojim Vlada Republike Srbije određuje pravce politike prema deci, kao posebna aktivnost predviđeno je unapređivanje saradnje između vladinog i nevladinog sektora. Ta saradnja se može unaprediti potpisivanjem Memoranduma o razumevanju između Ministarstva prosvete i

organizacija civilnog sektora. Potpisivanjem zajedničkog Memoranduma sledio bi se primer Ministarstva za ljudska i manjinska prava koje je to isto učinilo sa oko sto pedeset OCD iz Srbije, ispunile bi se preporuke Komiteta za prava deteta upućene u maju našoj državi o unapređivanju i čvršćoj saradnji sa OCD i ispunio deo planiranih aktivnosti iz Nacionalnog plana akcije za decu koji se odnosi na jačanje kapaciteta zemlje za rešavanje problema dece. U svetlu ove preporuka potrebno je razmotriti i mogućnost da član Nacionalnog prosvetnog saveta bude predstavnik OCD.

Obezbediti veće uvažavanje mišljenja deteta u školi

Obrazloženje

Istinsko unapređivanje obrazovanja, koje treba da obezbedi društveni razvoj, smanji siromaštvo, poveća šanse za bolji posao, nemoguće je ako ne postoji veza sa decom i sa roditeljima, ako ih ne uključimo na sistemski način u vrednovanje kvaliteta obrazovanja, ako ih ne pitamo kako vide obrazovanje i način na koji se odvija. Kada se ovako sagleda značaj obrazovanja, još jače je izražen problem dece sa smetnjama u razvoju i njihovih roditelja koji ne mogu da se ravnopravno uključe u redovni sistem obrazovanja. Na taj način ostaju bez šanse da se uključe u život zajednice, a njihov glas se ne čuje.

Jedna od ključnih preporuka Komiteta za prava deteta odnosi se na potrebu većeg uvažavanja mišljenja deteta, naročito u porodici, školi i drugim institucijama. Nacionalni plan akcije za decu temelji se na participaciji kao jednom o ključnih principa.

Za ovaj proces treba podizati kapacitete dece kroz podršku aktivnostima učeničkog parlamenta i jačati ulogu i značaj Saveta roditelja. Zato smatramo da obrazovanje za demokratiju i građansko društvo treba da bude jedan od prioriteta obrazovanja, što će omogućiti i unapređivanje uslova za veće uvažavanje mišljenja deteta u zajednici i građansku participaciju uopšte.

U centar obrazovnog sistema postaviti učenika kako bi se obrazovanje temeljilo na ishodima, a ne na nastavnim planovima i programima

Da bi se to postiglo, promeniti sistem finansiranja obrazovanja tako da se finansiranje zasniva na broju dece uključene u obrazovanje, kao i na individualizaciji obrazovnog procesa

Obrazloženje

Zakonom o izmenama i dopunama Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja 2004. godine izbačen je pojam ishoda. Ishodi su definisana znanja, umeća, stavovi i vrednosti koje učenik treba da poseduje nakon određenog nivoa obrazovanja. To je značilo odustajanje od obrazovanja koje će se temeljiti na onome što učenik/ca treba da zna i ume da uradi nakon određenog stepena obrazovanja.

Koncept obrazovanja koje se temelji na nastavnim planovima i programima umanjuje mogućnosti našeg sistema obrazovanja da pripremi učenike/ce za uspešno i ravnopravno učešće u društvenom, ekonomskom i kulturnom životu, jer mu to nije ni cilj. Sistem nije postavljen tako da razvija kompetencije učenika/ca koje će mu pomoći da se razvije i ostvari kako bi mogao da se aktivno uključi u društvo i doprinese svom ličnom i razvoju zajednice.

Takav sistem obrazovanja nije se pokazao uspešnim i teško može da doprinese stvaranju društva znanja koje je osnova za održiv ekonomski razvoj zemlje sa boljim i kvalitetnijim radnim mestima i većom socijalnom kohezijom.

Učenici/ce naših škola su učestvovali na međunarodnom testiranju **PISA (Programme for International Student Assessment)**, OECD-ovom programu međunarodnog ocenjivanja učenika. Osnovni cilj ovog međunarodnog programa je testiranje efikasnosti obrazovnih sistema u razvijanju kompetencija koje imaju značaj za lični i profesionalni razvoj pojedinca i za funkcionalnost društvene zajednice.

U 2006. godini naši učenici/ce su ostvarili rezultate ispod proseka OECD zemalja u svim kategorijama. S druge strane, javnost, roditelji i deca nisu u potpunosti i na razumljiv način upoznati sa značenjem i implikacijama takvih rezultata na život dece, niti o preduzetim

merama kako bi se obezbedilo kvalitetno obrazovanje koje omogućava sticanje znanja, umeća i razvijanje kompetencija koje imaju značaj za lični i profesionalni razvoj pojedinaca i funkcionalnost društvene zajednice.

Zbog svega ovoga, neophodno je izvršiti zakonske promene, a zatim ih i odlučno sprovesti, kako bi Vlada i Ministarstvo prosvete poslali jasan signal zaposlenima u obrazovnom sistemu i široj javnosti o neophodnim i neodložnim promenama u sistemu obrazovanja, gde je centar tog sistema dete i njegove kompetencije. Promene u sistemu obrazovanja podrazumevaju i promenu sistema finansiranja, koja bi se zasnivala na broju dece uključene u obrazovanje. Ovo bi direktno i neposredno motivisalo sistem obrazovanja da se mnogo ozbiljnije i odlučnije bavi problemom dostupnosti, obuhvata i osipanja dece iz procesa obrazovanja. Promena sistema finansiranja značila bi i diferencijaciju troškova individualizacije obrazovnog procesa, čime bi se obezbedila afirmacija obrazovanja dece iz marginalizovanih grupa, kao i dece sa smetnjama u razvoju.

Kvalitetno obrazovanje u redovnim školama mora i u praksi biti dostupno svima, posebno deci iz defavorizovanih društvenih grupa, kao što su Romi, ili deci sa smetnjama u razvoju, koja suprotno Ustavu Republike Srbije i Zakonu o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja nemaju ravnopravan pristup ili uopšte nemaju pristup redovnom školovanju

Obrazloženje

I pored pozitivnih zakonskih propisa koji garantuju pravo na besplatno osnovno obrazovanje svim građanima bez obzira na pol, rasu, nacionalnu, versku i jezičku pripadnost, uzrast, fizičku i psihičku konstituciju, socijalno i kulturno poreklo ili drugo lično svojstvo u praksi postoji isključivanje pojedinih društvenih grupa iz sistema redovnog obrazovanja ili nemogućnost ostvarivanja prava na kvalitetno obrazovanje.

Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja predviđa prilagođavanje nastavnog programa i individualizovani pristup deci sa smetnjama u razvoju u okviru redovnog sistema obrazovanja. Zakon o sprečavanju diskriminacije osoba sa invaliditetom, usvojen aprila 2006, zabranjuje uskraćivanje prijema deteta sa invaliditetom u obrazovno-vaspitu ustanovu ili isključenje iz ustanove zbog invaliditeta deteta.

Iako ne postoji ni jedan zakonski opravdan razlog za odvajanje dece u obrazovanju, i pored pozitivnih zakonskih odredbi, i dalje se vrši razvrstavanje dece u redovne i specijalne ustanove. Segregacija dece sa smetnjama u razvoju je neopravdana i zato što ne postoji ni jedan vid podučavanja ili brige u specijalnoj školi koji ne može da se realizuje u redovnoj školi. Pri tom, segregacija koja se vrši podstiče predrasude kod dece i lokalne zajednice.

U vezi sa ostvarivanjem prava na obrazovanje Romi su i dalje najugroženija društvena grupa. Stepen obuhvata romske dece obavezanim pripremnim predškolskim programom i redovnim obrazovanjem je nezadovoljavajući, jer je visok stepen osipanja tokom školovanja i neopravdano visok broj romske dece u specijalnim školama i školama za odrasle.

Annex

Klaster za decu

Naziv organizacije	Amarro kham
Kontakt osoba	Helena Lakatoš
Adresa	Masarikova 34, 23300 Kikinda
Telefon/fax	023/025-321
Imejl	amarrokham@nadlanu.com
Ciljna grupa	Romkinje i njihove porodice
Geografska oblast	Opština Kikinda

Naziv organizacije	Balkanski centar za integraciju manjina
Kontakt osoba	Andrija Janićijević
Adresa	Milentija Popovića 32 a, 11080 Zemun
Telefon/fax	011 / 313 30 22
Imejl	balkanskicentar@eunet.rs
Adresa sajta	www.balkanskicentar.org.rs , www.dislexiaserbia.com
Ciljna grupa	Nacionalne manjine, osobe sa smetnjama u razvoju, osobe sa hendikepom, deca sa samohranim roditeljem, deca bez roditeljskog staranja, deca iz vaspitno popravnog maloletničkog centra, Romi, stare osobe, nezbrinute osobe, samohrane majke, žrtve nasilja u porodici, stranke u denacionalizaciji
Geografska oblast	Srbija

Naziv organizacije	Civilni resurs centar
Kontakt osoba	Lidija Stojković, Ibrahim Alishani i Salim Demirović
Adresa	Branka Radičevića 2, 17520 Bujanovac
Telefon/fax	017/654 309
Imejl	crc_bujanovac@yahoo.com ; aberisha@crc-bujanovac.org
Adresa sajta	http://www.crc-bujanovac.org
Ciljna grupa	Deca i njihovi roditelji, škole i institucije u gradu i NVO
Geografska oblast	Srbija

Naziv organizacije	Centar za dečija prava
Kontakt osoba	Marijana Minić
Adresa	Jug Bogdanova 67-II, 36000 Kraljevo
Telefon/fax	063/88 10 773
Imejl	cdpkv@yahoo.com
Ciljna grupa	Deca
Geografska oblast	Kraljevo i okolina

Naziv organizacije	Centar za decu i omladinu
Kontakt osoba	Valentina Krstić
Adresa	Kraljevačka bb, 36210 Vrnjačka Banja
Telefon/fax	036/612 414
Imejl	youthcentervb@yahoo.com
Adresa sajta	http://www.youthcentervb.org.rs
Ciljna grupa	Deca i mladi uzrasta od 6 do 25 godina
Geografska oblast	Vrnjačka Banja

oblast	
---------------	--

Naziv organizacije	Centar za obrazovne politike
Kontakt osoba	Nataša Pantić
Adresa	Dečanska 2, 11000 Beograd
Telefon/fax	011/3037-164; 3239-164
Imejl	npantic@cep.edu.rs
Adresa sajta	http://www.cep.edu.rs
Ciljna grupa	direktno: vladina i nevladina tela koja se bave obrazovanjem i naukom, i obrazovne institucije; krajnji korisnici: deca, omladina i odrasli kao korisnici obrazovnog sistema i članovi društva
Geografska oblast	Srbija i region zapadnog Balkana

Naziv organizacije	CIP - Centar za interaktivnu pedagogiju
Kontakt osoba	Milena Mihajlović
Adresa	Drinčićeva 30, 11000 Beograd
Telefon/fax	011/3223 909
Imejl	ciip-milena@sbb.rs , ciip@sbb.rs
Adresa sajta	http://www.cip.org.rs
Ciljna grupa	Donosioci odluka, deca, mladi, roditelji, profesionalci u različitim sistemima (obrazovanje, socijalna zaštita, zdravstvo...)
Geografska oblast	Srbija

Naziv organizacije	Centar za prava deteta
Kontakt osoba	Ivana Stevanović, Nikola Šahović
Adresa	Skender Begova 20/12, 11000 Beograd
Telefon/fax	011/33 44 170; 3286 700; 32 86 690
Imejl	ivana@cpd.org.rs ; nikola@cpd.org.rs
Adresa sajta	www.cpd.org.rs
Ciljna grupa	Deca
Geografska oblast	Srbija

Naziv organizacije	Čovekoljublje - Dobrotvorni fond Srpske Pravoslavne Crkve
Kontakt osoba	Marija Vranešević
Adresa	Dr Ive Popovića Đanija 4, 11000 Beograd
Telefon/fax	011/36 72 970
Imejl	program@covekoljublje.org ; beograd@covekoljublje.org
Adresa sajta	www.covekoljublje.org
Ciljna grupa	Svi ljudi u stanju potrebe, a naročito ugroženi stari, deca bez roditeljskog staranja, terminalno bolesni, nezaposleni, izbegla i raseljena lica
Geografska oblast	Srbija, Crna Gora, Republika Srpska (BiH) i Hrvatska

Naziv organizacije	Dečiji romski centar
Kontakt osoba	Milica Simić
Adresa	Alekse Nenadovića 5, 11000 Beograd
Telefon/fax	011/24 32 422
Imejl	derocent@eunet.rs
Ciljna grupa	Romska deca i žene
Geografska oblast	Beograd

oblast	
Naziv organizacije	Dečja radost
Kontakt osoba	Gordana Jovanović
Adresa	Obilićev venac bb, 19000 Zaječar
Telefon/fax	019/431 746
Imejl	dradost@verat.net
Ciljna grupa	Deca, mladi u periodu adolescencije, sa posebnim akcentom na marginalizovane grupe i njihove porodice
Geografska oblast	Srbija

Naziv organizacije	Demokratska internacionalna akcija
Kontakt osoba	Dragan Cvetković
Adresa	7. jula 36, 17540 Bosilegrad
Telefon/fax	017/877 875, 062/705 257
Imejl	dragancvetkovicd@gmail.com
Ciljna grupa	Deca
Geografska oblast	Bosilegrad

Naziv organizacije	Društvo za pomoć deci sa posebnim potrebama „Naši snovi“
Kontakt osoba	Suzana Momčilović
Adresa	Vlade Danilovića 8, 14000 Valjevo
Telefon/fax	014/221 271
Imejl	nsnovi@ptt.rs
Adresa sajta	www.nasisnovi.org.rs
Ciljna grupa	Deca sa smetnjama u razvoju i članovi njihovih porodica
Geografska oblast	Valjevo

Naziv organizacije	Društvo za pomoć mentalno nedovoljno razvijenim osobama opštine Aleksandrovac
Kontakt osoba	Saša Ivanović, Zoja Tmušić Bačević
Adresa	Jaše Petrovića 18g, 37230 Aleksandrovac
Telefon/fax	037/552 207
Imejl	mnroal@ptt.rs
Ciljna grupa	Mentalno nedovoljno razvijene osobe, članovi porodica
Geografska oblast	Opština Aleksandrovac

Naziv organizacije	Društvo za razvoj kreativnosti
Kontakt osoba	Aleksandra Stevanović
Adresa	Majora Tepića bb, 18220 Aleksinac
Telefon/fax	018/802 004
Imejl	okaleks@medianis.net
Adresa sajta	http://www.okalek.org.rs
Ciljna grupa	Deca i mladi
Geografska oblast	Jugoistočna Srbija

Naziv organizacije	Društvo za zaštitu i unapređenje mentalnog zdravlja dece i omladine
Kontakt osoba	Olgica Bajić
Adresa	Učitelj Tase 2, 18000 Niš
Telefon/fax	018/ 234 192, 528 835, 523 422, 244 995
Imejl	drustvonis@beotel.net , oknis@medianis.net
Adresa sajta	http://www.oknis.org.rs
Ciljna grupa	Deca i mladi
Geografska oblast	Srbija

Naziv organizacije	Duga
Kontakt osoba	Vesna Civrić
Adresa	Vuka Karadžića 20/8, 24430 Ada
Telefon/fax	024/851-138
Imejl	nvoduga@yahoo.com
Adresa sajta	http://www.nvoduga.org.rs
Ciljna grupa	Marginalizovane grupe (romska populacija, osobe u stanju socijalne potrebe, osobe sa invaliditetom, deca sa smetnjama u razvoju, vaspitno zapuštena deca)
Geografska oblast	Teritorija opštine Ada, naselja Mol, Utrine, Serijino, Obornjača

Naziv organizacije	Durdevdan
Kontakt osoba	Ivica Durmišević
Adresa	TC Propilej 53, 18310 Bela Palanka
Telefon/fax	018/853-254
Imejl	djurdevdan011@gmail.com
Ciljna grupa	Marginalizovane grupe, deca, stara iznemogla lica, žene, deca sa posebnim potrebama
Geografska oblast	Pirotski okrug

Naziv organizacije	Edukativni centar Roma
Kontakt osoba	Stevan Nikolić
Adresa	Skerlićeva 35, 24000 Subotica
Telefon/fax	024/554 697, 527 474
Imejl	ec-roma@eunet.rs
Adresa sajta	http://www.ec-roma.org.rs
Ciljna grupa	Deca, majke, mladi, osobe (deca, majke) bez lične dokumentacije
Geografska oblast	Srbija, trenutno delujemo na teritoriji Vojvodine

Naziv organizacije	Festival ekološkog pozorišta za decu i mlade
Kontakt osoba	Ljubica Kovačević
Adresa	20. oktobra 70, 21400 Bačka Palanka
Telefon/fax	021/604 5646
Imejl	ekokid@eunet.rs
Adresa sajta	http://www.ekopozoriste.org
Ciljna grupa	Deca, mladi i roditelji
Geografska oblast	Najčešće su korisnici programa iz Bačke Palanke, ali neki od projekata i aktivnosti realizuju se širom naše zemlje, ali i u inostranstvu

Naziv organizacije	Forum NVO
Kontakt osoba	Jelena Čekanović
Adresa	Olge Jovičić 24, 36000 Kraljevo
Telefon/fax	036/320 300
Imejl	info@forumnvo.org.rs , jekejekini@yahoo.com
Adresa sajta	http://www.forumnvo.org.rs , http://www.zamislisrbiju.org
Ciljna grupa	Mladi, marginalizovane grupe, socijalno ugroženo stanovništvo

Geografska oblast	Kraljevo, Čačak, Kruševac, Vrnjačka Banja, Kragujevac, nacionalni programi (ZamisliSrbiju)
--------------------------	--

Naziv organizacije	Gradanska čitaonica „Pirgos“
Kontakt osoba	Milija Todorov
Adresa	Ćirila i Metodija 7, 18300 Pirot
Telefon/fax	010/311 943
Imejl	pirgos@ptt.rs
Adresa sajta	http://www.pirgos.org.rs
Ciljna grupa	Lokalne vlasti, institucije, javna preduzeća, biznis sektor, NVO i udruženja građana, mediji, građani (ugrožene i marginalizovane grupe)
Geografska oblast	Pirotski okrug

Naziv organizacije	Imam ideju
Kontakt osoba	Dejan Aleksić
Adresa	Cara Dušana 39, 36000 Kraljevo
Telefon/fax	036/232 046, 064/306 93 36
Imejl	nvo_imamideju@yahoo.com
Ciljna grupa	Deca i mladi
Geografska oblast	Kraljevo

Naziv organizacije	Inicijativa za inkluziju “VelikiMali“
Kontakt osoba	Valentina Zavišić
Adresa	Žarka Zrenjanina 10, 26101 Pančevo
Telefon/fax	013/344 141
Imejl	office@velikimali.org
Adresa sajta	www.velikimali.org

Ciljna grupa	Deca sa smetnjama u razvoju
Geografska oblast	Direktan rad sa korisnicima - teritorija SO Pančevo; rad kroz mreže i koalicije - Srbija

Naziv organizacije	Izazov života
Kontakt osoba	Violeta Tmušić
Adresa	Svetosavska 352, 11460 Barajevo, Beograd
Telefon/fax	011/83 00 009
Imejl	izazov.zivota@gmail.com
Ciljna grupa	Ugroženo stanovništvo, uključujući: decu, stare, bolesne, izbegla i raseljena lica, nezaposlene i siromašne, žrtve nasilja i ostale ugrožene kategorije.
Geografska oblast	Barajevo, Beograd

Naziv organizacije	KIC Pralipe
Kontakt osoba	Radovan Asković
Adresa	Milivoja Manića 2a, 18300 Pirot
Telefon/fax	010/320 826, 010/320 827
Imejl	askovic@ptt.rs
Ciljna grupa	Romi, deca, žene i odrasli
Geografska oblast	Pirotski okrug

Naziv organizacije	MIO tim Zaječar (Mreža inkluzivnog obrazovanja)
Kontakt osoba	Melita Veličković
Adresa	Đerdapska bb, 19000 Zaječar
Telefon/fax	063 70 40 595
Imejl	nata97@nadlanu.com
Ciljna grupa	Deca u vrtiću, osnovnim školama

Geografska oblast	Zaječar
--------------------------	---------

Naziv organizacije	Multikulturalni centar Narajan
Kontakt osoba	Safet Osmanović i Ibrahim Osmani
Adresa	15. novembra 91, 17523 Preševo
Telefon/fax	064/24 00 218, 063/808 79 48
Imejl	narajan@ptt.rs ; iboosmani@yahoo.com
Ciljna grupa	Predškolska i školska deca
Geografska oblast	Preševo

Naziv organizacije	NEXUS
Kontakt osoba	Vesna Cvetković
Adresa	Nemanjina 21, 17500 Vranje
Telefon/fax	017/431 484
Imejl	nexusvranje@gmail.com
Adresa sajta	http://www.nexusvranje.com
Ciljna grupa	Deca, mladi, stari, žene, IRL, izbeglice, Romi, osobe sa posebnim potrebama
Geografska oblast	Pčinjski okrug

Naziv organizacije	Nova vizija
Kontakt osoba	Mirsad Duran
Adresa	Jovana Popovića 12, 31300 Prijepolje
Telefon/fax	063/81 27 950
Imejl	vizija1@eunet.rs
Adresa sajta	http://www.novavizija.org.rs

Ciljna grupa	Deca, mladi, marginalizovane grupe, stručnjaci različitih profila koji se bave decom i mladima
Geografska oblast	Srbija

Naziv organizacije	Odred izviđača Majdanpečki odred
Kontakt osoba	Tomica Jasenski
Adresa	Svetog Save 12, P.F. 56, 19250 Majdanpek
Telefon/fax	030/588 125; 030/588 126
Imejl	skautimajdan@sezampro.yu ; timjasens@nadlanu.com
Ciljna grupa	Deca i mladi
Geografska oblast	Opština Majdanpek, a sa Savezom izviđača Srbije Evropa i ceo svet

Naziv organizacije	Otvorene perspektive - Nyitott Távlatok
Kontakt osoba	mr Verona Molnar
Adresa	Limska 12, 24000 Subotica - Szabadka
Telefon/fax	024/551 736, 064/253 93 43
Imejl	verona@eunet.rs
Ciljna grupa	Mladi, manjinske grupe
Geografska oblast	Uža regija, prekogranična saradnja

Naziv organizacije	PAAD centar za socio-kulturološke izuzetnosti
Kontakt osoba	Saša Dujin
Adresa	Trg oslobođenja 2, Dom kulture Opštine Novi Bečej 23272 Novi Bečej
Telefon/fax	063348430
Imejl	gruapapaad@yahoo.com
Adresa sajta	http://www.paad.org.rs

Ciljna grupa	Mladi, manjinske grupe
Geografska oblast	Prvenstveno lokalna, mada aktivnostima često pokrivamo i celu Srbiju, pa čak i regionalno

Naziv organizacije	Pomoć deci
Kontakt osoba	Ljiljana Vasić
Adresa	Kolarčeva 7, 11000 Beograd
Telefon/fax	011/3248 365
Imejl	pomocdeci@eunet.rs
Adresa sajta	http://www.pomocdeci.org.rs
Ciljna grupa	Deca i omladina, izbegla i raseljena lica, manjine
Geografska oblast	Srbija, zapadni Balkan

Naziv organizacije	Prijatelji dece opštine Indija
Kontakt osoba	Zorica Petrović
Adresa	Kralja Petra bb, 22320 Indija
Telefon/fax	022/561 330
Imejl	ucitibiti@yahoo.com
Adresa sajta	http://www.prijateljidece.org.rs
Ciljna grupa	Deca, nastavnici, roditelji
Geografska oblast	Vojvodina

Naziv organizacije	Prijatelji dece opštine Požarevac
Kontakt osoba	Radiša Đorđević
Adresa	Kosovska 77, 12000 Požarevac
Telefon/fax	012/541 795, 064/19 19 912
Imejl	rdjordjev@ptt.rs

Ciljna grupa	Deca
Geografska oblast	Opština Požarevac

Naziv organizacije	Prijatelji dece opštine Voždovac
Kontakt osoba	Božidar Delić
Adresa	Ustanička 53, Voždovac, 11050 Beograd
Telefon/fax	011/244 54 38
Imejl	dositej@eunet.rs , pdvozd@gmail.com
Ciljna grupa	Deca
Geografska oblast	Opština Voždovac

Naziv organizacije	Prijatelji dece Zemuna
Kontakt osoba	Milan Ilijin Micko
Adresa	Cara Dušana 57, 11080 Zemun
Telefon/fax	011/2617 625
Imejl	mickopdz@eunet.rs
Ciljna grupa	Deca
Geografska oblast	Zemun, Surčin i Beograd

Naziv organizacije	PRO VITAE - Za život
Kontakt osoba	Snežana Franceško
Adresa	Solarski Trg 3, 22000 Sremska Mitrovica
Telefon/fax	022/625 212
Imejl	pro_vitae_sm@yahoo.com
Adresa sajta	http://www.provitae.org.rs

Ciljna grupa	Marginalizovane grupe (mladi, žene, deca, stari, osobe sa invaliditetom, Romi)
Geografska oblast	Sremski okrug

Naziv organizacije	Romski humanitarni centar
Kontakt osoba	Šukrija Demirović
Adresa	Moravska 94, 17520 Bujanovac
Telefon/fax	017/653 409
Imejl	crc_salim@yahoo.com , romabaj@yahoo.com
Ciljna grupa	Romska deca i njihovi roditelji
Geografska oblast	Južna Srbija

Naziv organizacije	Romski kulturni centar
Kontakt osoba	Prof. Nebojša Selistarević
Adresa	Saglamci 18, 17542 Vranjska Banja
Telefon/fax	017/546 205, 545 007
Imejl	rkebanja@gmail.com
Adresa sajta	http://www.romacentar.org.rs
Ciljna grupa	Romi
Geografska oblast	Jug Srbije

Naziv organizacije	Romsko-srpsko prijateljstvo "Stablo"
Kontakt osoba	Gordana Petrović
Adresa	Španskih boraca 20/3, 34000 Kragujevac
Telefon/fax	034/338 854
Imejl	stablog@ptt.rs , jakazena@ptt.rs

Ciljna grupa	Mladi i deca romske i drugih nacionalnosti
Geografska oblast	Srbija / Kragujevac

Naziv organizacije	RROMA - ROTA
Kontakt osoba	Miroslav Meržan
Adresa	Živice Dokić 33, 23300 Kikinda
Telefon/fax	023/26 321, 063/725 1120
Imejl	rromarota@yahoo.com
Ciljna grupa	Romska zajednica
Geografska oblast	Opština Kikinda

Naziv organizacije	Ruke prijateljstva
Kontakt osoba	Zoran Petrović
Adresa	Dositejeva 96/1, 36000 Kraljevo
Telefon/fax	036/381 286, 064/2372 404
Imejl	zp-nvo-rukep@tron-inter.net
Ciljna grupa	Romska zajednica, deca i socijalno ugrožene porodice
Geografska oblast	Opština Kraljevo, raški region, Republika Srbija

Naziv organizacije	SOS telefon za žene i decu žrtve nasilja, Beograd
Kontakt osoba	Lada Protić
Adresa	Beograd
Telefon/fax	011/33 47 007
Imejl	sostelefon@eunet.rs

Adresa sajta	http://www.sos-telefon.org.rs
Ciljna grupa	Žene i deca
Geografska oblast	Srbija

Naziv organizacije	SOS telefon za žene i decu žrtve nasilja, Vlasotince
Kontakt osoba	Svetlana Šarić
Adresa	Lole Ribara 2/8, Vlasotince
Telefon/fax	016/877 490
Imejl	sos.vlas@eunet.rs
Ciljna grupa	Žene i deca
Geografska oblast	Južna Srbija

Naziv organizacije	Sportsko društvo za decu i omladinu sa posebnim potrebama „Palestra”
Kontakt osoba	Mirela Milojević
Adresa	Branka Perišića 36/19, 37000 Kruševac
Telefon/fax	037/432 033, 064/139 02 82
Imejl	palestra@palestra.org.rs
Adresa sajta	http://www.palestra.org.rs
Ciljna grupa	Deca i mladi od 10 do 35 godina
Geografska oblast	Rasinski okrug

Naziv organizacije	Udruženje građana sa hendikepom “Frend”
Kontakt osoba	Vojkan Izvonar
Adresa	Zmaj Jovina 5, lokal 1, 19250 Majdanpek
Telefon/fax	030/584 190, 030/588 310

Imejl	friend.mpek@nadlanu.com , officefriend@eunet.rs
Ciljna grupa	Mladi sa različitim tipovima invaliditeta, deca i ostale starosne strukture
Geografska oblast	Opština Majdanpek

Naziv organizacije	Udruženje građana za civilno društvo i demokratiju Pružena ruka
Kontakt osoba	Ljiljana Milojković
Adresa	Kosovska 11, 18430 Kuršumlija
Telefon/fax	027/383 506, 063/740 5496
Imejl	mordekai@nadlanu.com
Ciljna grupa	Marginalizovane i ugrožene grupe, pre svega deca
Geografska oblast	Opština Kuršumlija

Naziv organizacije	Udruženje prosvetnih radnika LOGOS
Kontakt osoba	Dragan Nikolić
Adresa	Tanaska Rajića 76, 18300 Pirot
Telefon/fax	010/319 719, 063/84 61 529, 010/321 441
Imejl	dniklogos@ptt.rs , info@logos.org.rs , logos_pirot@yahoo.com
Ciljna grupa	Deca, mladi, osobe sa invaliditetom, Romi, žene, stari, izbegla i raseljena lica
Geografska oblast	Pirotski okrug

Naziv organizacije	Udruženje romskih studenata
Kontakt osoba	Nenad Vladislavljev
Adresa	Narodnog fronta 26/5, 21000 Novi Sad

Telefon/fax	021/6366971
Imejl	toxicano@neobee.net
Adresa sajta	
Ciljna grupa	romska populacija, deca i omladina, roditelji, stari, nezaposleni Romi.
Geografska oblast	Vojvodina

Naziv organizacije	Udruženje samohranih majki
Kontakt osoba	Miroslava Jovanović
Adresa	Pariske Komune 11a, 18000 Niš
Telefon/fax	064/159 1371
Imejl	ajsi@sbb.rs
Ciljna grupa	Žene, deca
Geografska oblast	Niš i okolna sela

Naziv organizacije	Užički centar za prava deteta
Kontakt osoba	Radovan Cicvarić
Adresa	Dimitrija Tucovića 60, 31000 Užice
Telefon/fax	031/510 180, 512 428
Imejl	ciler@eunet.rs
Adresa sajta	http://www.ucpdue.org
Ciljna grupa	Deca, mladi, profesionalci koji rade sa decom, roditelji
Geografska oblast	Srbija

Naziv organizacije	Udruženje za emancipaciju Roma "Kxam"
Kontakt osoba	Marko Marković
Adresa	Kneginje Milice 4/41, 37240 Trstenik

Telefon/fax	037/710-682
Imejl	kxamts@gmail.com
Ciljna grupa	Romi
Geografska oblast	Trstenik

Naziv organizacije	Vesta
Kontakt osoba	Vesna Vasić
Adresa	Toplička 2, 32101 Čačak
Telefon/fax	032/223 501
Imejl	ziko@eunet.rs
Ciljna grupa	Sve ugrožene osobe (stari, bolesni, deca, pripadnici nacionalnih manjina, izbeglice, socijalno ugrožene osobe, invalidi)
Geografska oblast	Čačak, Srbija

Naziv organizacije	Veza
Kontakt osoba	Blagota Vojinović
Adresa	Toplička 1, 18430 Kuršumljia
Telefon/fax	027/384 046, 381 730 i 063/83 50 699
Imejl	vezablago@ptt.rs
Adresa sajta	http://www.udruzenjeveza.org.rs
Ciljna grupa	Marginalizovane i ugrožene grupe (grupe u riziku)
Geografska oblast	Opština Kuršumljia

Naziv organizacije	Vojvodanski romski centar za demokratiju
---------------------------	---

Kontakt osoba	Dorđe Jovanović
Adresa	Kraljevića Marka 55, Novi Sad
Telefon/fax	021/427 153
Imejl	vojvodjanski.rcd@gmail.com
Ciljna grupa	Romi
Geografska oblast	Vojvodina

Tim potpredsednika Vlade za implementaciju Strategije za smanjenje siromaštva pokrenuo je program Kontakt organizacije civilnog društva (KOCD) sa osnovnim ciljem da se stvore uslovi i mehanizam koji će unaprediti saradnju organizacija civilnog društva (OCD) i državnih institucija i uključiti OCD u praćenje i sprovođenje Strategije za smanjenje siromaštva. Društvo za zaštitu i unapređenje mentalnog zdravlja dece i omladine iz Niša izabrano je za KOCD za decu.

Strategija za smanjenje siromaštva prepoznala je nekoliko društvenih grupa (decu, mlade, žene, Rome, izbegla i raseljena lica, stare) koje su u nepovoljnijem položaju u odnosu na opštu populaciju. Ove grupe su u većem riziku od siromaštva te veoma često gurnute na ivicu društva što im onemogućava da se ravnopravno u punopravno uključe u ekonomski, društveni i kulturni život zajednice te postignu standard koji se smatra normalnim za društvo u kojem žive.

Program Kontakt organizacije civilnog društva za implementaciju Strategije za smanjenje siromaštva finansiran je sredstvima Odeljenja za međunarodni razvoj Ujedinjenog Kraljevstva namenjenih Vladi Republike Srbije da nadzire i koordinira implementaciju Strategije za smanjenje siromaštva.

СТРАТЕГИЈА
ЗА
СМАЊЕЊЕ
СИРОМАШТВА

POVERTY
REDUCTION
STRATEGY

